

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา จำนวน 53 คน ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 20 คน ผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ ผู้ดูแลหลัก จำนวน 20 คน แกนนำชุมชน จำนวน 8 คน และบุคลากรสุขภาพ จำนวน 5 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ดำเนินการระหว่างเดือน มกราคม – ตุลาคม 2557

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

5.1.1 สถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

1) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่มีอยู่ในชุมชน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วย ดังนี้

1.1) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ทั้งหมด ผู้ป่วยเป็นผู้ทำการฟื้นฟูด้วยตนเอง โดยการเดิน และการวิ่งเหยาะ แต่การฟื้นฟูไม่ต่อเนื่อง เพราะผู้ป่วยคิดว่าหายแล้วจึงหยุด ผู้ดูแลหลักจะให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้ป่วยทำการฟื้นฟูสมรรถภาพ อสม. จะมีการติดตามเยี่ยมทุก 1 เดือน เพื่อพูดคุยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง บุคลากรสุขภาพเยี่ยมบ้านให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนเฉพาะราย ที่มีภาวะแทรกซ้อน

1.2) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้บางส่วน ผู้ป่วยฟื้นฟู โดยวิธีบริหารข้อ และเดิน ส่วนการฟื้นฟูด้วยกายอุปกรณ์ เช่น การเดินจับราว และดึงรอก นั้นค่อนข้างมีน้อย ผู้ดูแลหลักให้การฟื้นฟูผู้ป่วยด้วยวิธี การนวด การฝึกเดิน ดึงรอก และช่วยกระตุ้นให้ผู้ป่วยมีการออกกำลังกาย ฝึกทักษะในเรื่องการรับประทานอาหาร และการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลแก่ ผู้ป่วย อสม. ติดตามเยี่ยมบ้าน ให้กำลังใจและให้คำแนะนำการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน แต่ทำได้จำกัดเนื่องจาก อสม. ส่วนใหญ่ ยังขาดทักษะในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย องค์การบริหารส่วนตำบล มีการสนับสนุนช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผ่านการเขียนโครงการ จึงเกิดความยุ่งยาก

ด้านบุคลากรสุขภาพเยี่ยมบ้าน 2 – 3 เดือนครั้ง เฉพาะรายที่มีปัญหา หรือมีภาวะแทรกซ้อน เพื่อให้
ความรู้ในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง สอนและสาธิตการออกกำลังกายเบื้องต้นแก่ผู้ป่วยแต่ละราย

1.3) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยหรือ
ไม่ได้เลย ผู้ดูแลหลักจะเป็นคนฟื้นฟูสมรรถภาพให้ผู้ป่วยทั้งหมดโดยวิธีการทำกายภาพ และการนวด
แต่เนื่องจากผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่ขาดทักษะในการฟื้นฟูสมรรถภาพเนื่องจากไม่ได้รับการวางแผนการจำหน่าย
ที่ชัดเจนตั้งแต่แรก รวมทั้ง อสม. ขาดทักษะในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่มีการเจ็บป่วยที่
ซับซ้อน จึงไม่สามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ดูแลหลักได้เต็มที่ขณะเยี่ยมบ้าน บุคลากรสุขภาพ
ติดตามเยี่ยมบ้าน ให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก
สอนและสาธิตการออกกำลังกาย ให้การพยาบาลและการรักษาเบื้องต้น รวมถึงแนะนำผู้ดูแลหลักใน
การดูแลอุปกรณ์ที่ติดตัวผู้ป่วยกลับบ้าน เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน

2) ปัญหา หรืออุปสรรคและความต้องการในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน

ด้านผู้ป่วย คือ มีอาการอ่อนแรง มีโรคประจำตัวที่ทำให้มีข้อจำกัดในการออกกำลังกาย
ไม่ได้รับความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพก่อนจำหน่าย และไม่มีอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ด้านผู้ดูแลหลัก คือ ไม่มีเวลา มีภาระมากขึ้น ขาดทักษะและอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ และมี
ปัญหาสุขภาพ ด้านแกนนำชุมชน คือ การดูแลในชุมชนไม่ทั่วถึงขาดการเชื่อมโยงข่าวสารขาดทักษะ
การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้าน นโยบายด้านสาธารณสุขไม่เอื้อ ด้านบุคลากรสุขภาพ คือ บุคลากร
สุขภาพมีน้อย มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก ไม่มีแนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือด
สมองที่บ้านที่ชัดเจน

ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมีความต้องการ คือ อยากราย อยากรอดได้เหมือนเดิม
สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ ต้องการกำลังใจจากคนรอบข้าง ต้องการความรู้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพที่
ถูกต้อง ต้องการการช่วยเหลือสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านผู้ดูแลหลักต้องการ
ความรู้ กำลังใจจากคนรอบข้าง การแบ่งเบาภาระการดูแลผู้ป่วย ความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องใน
การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้าน ด้านแกนนำชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาความรู้และทักษะใน
การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย ด้านบุคลากรสุขภาพต้องการให้มีแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรค
หลอดเลือดสมองที่บ้านที่ชัดเจน

5.1.2 การพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 รับรู้ปัญหา และร่วมกันกำหนดแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านอย่าง
สร้างสรรค์ ผู้วิจัยนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน ได้แก่
ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ผู้ดูแลหลัก แกนนำชุมชน และบุคลากรสุขภาพ เข้ามาร่วมในประชุมร่วม

ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทุกฝ่ายรับทราบสถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข กำหนดข้อตกลงเป้าหมายร่วมกันและร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ กิจกรรมที่ต้องการปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่

1) แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องที่บ้าน
โดยพยาบาลแผนกเยี่ยมบ้าน ร่วมวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยร่วมกับพยาบาลประจำหอผู้ป่วย ผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักก่อนจำหน่ายโดยมีกิจกรรม ดังนี้
1) ประเมินปัญหาสุขภาพและความพร้อมของผู้ป่วย ผู้ดูแลหลัก 2) ดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก เกี่ยวกับโรค การรักษา การใช้ยา การฟื้นฟูสมรรถภาพและการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนโดยปรับใช้วิธีที่เหมาะสมกับผู้ป่วย ผู้ดูแลหลักแต่ละราย รวมทั้งประเมินผลความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และความพร้อมของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก รวมถึงแนะนำการแพทย์ทางเลือก และแหล่งประโยชน์ในชุมชน 3) ประสานงานการช่วยเหลือสนับสนุน เมื่อครอบครัวเผชิญกับปัญหาในการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 แนวทาง โดยแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วย ดังนี้

2.1) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ทั้งหมดเน้นให้ผู้ป่วยเป็นผู้ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยตนเองเป็นหลัก ผู้ดูแลหลักคอยกระตุ้นให้กำลังใจให้ผู้ป่วยบริหารข้อและการออกกำลังกายด้วยตัวเองทุกวันอย่างสม่ำเสมอ ควบคุมปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนและการกลับเป็นซ้ำของโรค อสม. ติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินปัญหาความต้องการ ภาวะสุขภาพผู้ป่วย รวมทั้งให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา แนะนำในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสภาพปัญหาทุก 3 เดือน บันทึกข้อมูลการเยี่ยมบ้านในแบบฟอร์มการเยี่ยมบ้านและรายงานผลทุก 1 เดือน แก่บุคลากรสุขภาพ บุคลากรสุขภาพ ติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินปัญหาและภาวะสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อมและสังคมของผู้ป่วย ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำ สนับสนุนความรู้ แก่ผู้ป่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้านทุก 6 เดือนร่วมกับ อสม.

2.2) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้บางส่วนเน้นให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักเป็นผู้ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นหลักผู้ดูแลหลักคอยกระตุ้นให้กำลังใจและช่วยเหลือในการทำกิจกรรมที่ซับซ้อน ผลิต่ออุปกรณ์ในการออกกำลังกาย เช่น รอกดึงยางดึง รวากะเดิน เป็นต้น และฝึกทักษะในการทำกิจวัตรประจำวัน ดูแลควบคุมปัจจัยเสี่ยง ด้านสุขภาพ การรับประทานยาและการพาผู้ป่วยไปตรวจและพบแพทย์ตามนัด อสม. ติดตามเยี่ยมบ้านทุก 1 เดือน เพื่อประเมินปัญหาความต้องการ ภาวะสุขภาพ พุดคุยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก่ผู้ป่วย

และผู้ดูแลหลักในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสภาพปัญหาที่พบ บันทึกข้อมูล และรายงานผลให้บุคลากรสุขภาพทุก 1 เดือน ผู้ใหญ่บ้านช่วยประสานงานและเขียนโครงการเพื่อขอสนับสนุนอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพตามความเหมาะสมของผู้ป่วยแต่ละราย อบรม. ช่วยเหลือในการขึ้นทะเบียนผู้พิการ บุคลากรสุขภาพเยี่ยมบ้านประเมินปัญหาและภาวะสุขภาพ ให้การพยาบาล ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา สอน ฝึกทักษะการบริหารข้อ การออกกำลังกาย รวมทั้งสนับสนุนความรู้ สื่อ คู่มือในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย และส่งเสริมศักยภาพผู้ดูแลหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยเพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนและการกลับเป็นซ้ำของโรค ทุก 3 เดือน ร่วมกับ อสม.

2.3) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยหรือไม่ได้เลยเน้นให้ผู้ดูแลหลักช่วยเหลือผู้ป่วยในการบริหารข้อและการออกกำลังกายทุกวันอย่างสม่ำเสมอ ดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยในการทำกิจวัตรประจำวันทุกกิจกรรมอย่างใกล้ชิด ดูแลควบคุมปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนและการกลับเป็นซ้ำของโรค ช่วยเหลือผู้ป่วยเรื่องการรับประทานยาและพาไปพบแพทย์ตามนัด อสม. ติดตามเยี่ยมบ้านทุก 1 สัปดาห์ เพื่อประเมินปัญหาความต้องการ และภาวะสุขภาพผู้ป่วย ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้ดูแลหลักบริหารข้อและการออกกำลังกายให้ผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักตามสภาพปัญหาที่พบ และรายงานผลให้บุคลากรสุขภาพทุก 1 เดือน หากมีปัญหาที่เร่งแก้ไขรายงานได้ทันที อบรม. ให้การสนับสนุนช่วยเหลืออุปกรณ์ในการออกกำลังกาย รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และการขึ้นทะเบียนผู้พิการทุกราย บุคลากรสุขภาพเยี่ยมบ้านทุก 1 เดือน ร่วมกับ อสม. เพื่อประเมินปัญหาและภาวะสุขภาพ ให้การพยาบาล ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ฝึกทักษะการบริหารข้อ การทำกายภาพบำบัดหรือการออกกำลังกายให้ผู้ดูแลหลัก สนับสนุนความรู้ สื่อ คู่มือ และส่งเสริมศักยภาพผู้ดูแลหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้าน รวมทั้งให้ข้อมูลผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักในการหาแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ และแหล่งประโยชน์ในชุมชนในกรณีเกิดปัญหาหรือกรณีฉุกเฉิน

ระยะที่ 2 การดำเนินการตามรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นระยะของการลงมือปฏิบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน ตามกิจกรรมที่กำหนดภายหลังจากที่ร่วมกันทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและแก้ไขปัญหามาได้พบปะหาหนทางที่ความรับผิดชอบของตนเป็นระยะ จนกระทั่งทุกฝ่ายสามารถออกแบบกิจกรรมที่จะนำไปใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้จริงและดำเนินการได้อย่างอิสระ ระยะนี้มีกิจกรรมเกิดขึ้นดังนี้

1) บุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้านมีการวางแผนในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตั้งแต่ผู้ป่วยพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล โดยประเมินความพร้อมของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก และวางแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้านอย่างต่อเนื่องก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ร่วมกับพยาบาลหออผู้ป่วย ผู้ป่วย และผู้ดูแลหลักทุกราย

2) บุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้านนำรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนไปทดลองใช้ โดยมีการวางแผนการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่อาศัยในพื้นที่หมู่ 7 ตำบลบางโหลง ทั้ง 20 ราย โดยประสานงานกับ อสม. ที่รับผิดชอบดูแลผู้ป่วยในพื้นที่ทุกครั้งเพื่อลงเยี่ยมพร้อมกัน

3) แกนนำชุมชนซึ่งนำโดยผู้อำนวยการกองสาธารณสุขมีการวางแผนร่วมกับ อสม. เพื่อแบ่ง ZONE ในการรับผิดชอบผู้ป่วยของ อสม. แต่ละคนเพื่อวางแผนให้การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านอย่างต่อเนื่องร่วมกับบุคลากรสุขภาพ

4) แกนนำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครประจำหมู่บ้านร่วมเขียนโครงการพัฒนาความรู้และทักษะแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านและเสนอเพื่อขออนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการจากองค์การบริหารส่วนตำบล

ระยะที่ 3 ประเมินผลและสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน เป็นระยะของการประเมินผลในทุกขั้นตอนการพัฒนาและระหว่างดำเนินการเป็นระยะ ๆ โดยการประชุมปรึกษาหารือ การสัมภาษณ์ และการสังเกตจากการให้บริการสุขภาพ เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด โดยมีการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วย ความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่วนในด้านผู้ดูแลหลัก แกนนำชุมชน และบุคลากรสุขภาพ มีการประเมินติดตามตั้งแต่ระยะการวิเคราะห์สถานการณ์ การพัฒนาระบบ และการดำเนินการตามแผนกิจกรรม ประเมินถึงพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยน การทำบทบาทหน้าที่หลังมีการสะท้อนข้อมูลเป็นระยะ รวมถึงความต่อเนื่องของการบริการ ปัญหาอุปสรรค และความพึงพอใจในการร่วมดำเนินกิจกรรมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ผลการเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสรุปโดยรวมในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1. ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องจากผู้ดูแลหลัก และได้รับการเยี่ยมบ้านตามแผนที่วางไว้ และบางบ้านมีการประดิษฐ์อุปกรณ์ในการออกกำลังกายเพิ่มเติม ได้แก่ รอกเตียง รวดเดิน ผู้ป่วยมีความพึงพอใจกับบริการที่ได้รับสังเกตได้จากผู้ป่วยมีสีหน้ายิ้มแย้มมากขึ้น

2. ผู้ดูแลหลักมีความใส่ใจและตระหนักถึงการพัฒนาความรู้และทักษะการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย สังเกตได้จากการมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม รวมถึงเยี่ยมบ้านผู้ดูแลหลักให้ความสนใจสอบถามและกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ภายในครอบครัวมีการแบ่งหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือกันในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย ผู้ดูแลหลักมีความตั้งใจ และยิ้มแย้ม เมื่อมีบุคลากรสุขภาพ หรือ อสม. เยี่ยมบ้าน

3. แกนนำชุมชน มีความเข้าใจเห็นความสำคัญของปัญหา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ จัดแบ่งพื้นที่ในการรับผิดชอบผู้ป่วยที่อยู่ในชุมชน ร่วมเยี่ยมบ้านและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากร สุขภาพ ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนกลางประสานงานระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมโครงการ และขอการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นความสำคัญและกำลังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาโครงการที่มีการเขียนเสนอเพื่อของบประมาณในการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้าน

4. บุคลากรสุขภาพมีการกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้าน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล มีการประสานงาน ส่งต่อข้อมูลกันระหว่างบุคลากรแผนกเยี่ยมบ้านกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการวางแผนเยี่ยมบ้าน มีการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยทุกรายในพื้นที่ตามแนวทางที่ได้กำหนด ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการประสานงานกับผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อขอความช่วยเหลือสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์การฟื้นฟูตามความเหมาะสมของผู้ป่วย แต่ละราย รวมทั้งได้นำรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ปรับปรุง เพื่อให้สะดวกที่จะนำไปใช้และเหมาะสมกับบริบทของชุมชนแล้ว นำเสนอเข้าที่ประชุมของ PCT โรงพยาบาลเพื่อการพิจารณาอนุญาตให้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของโรงพยาบาลต่อไป

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

5.2.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่มีอยู่ในชุมชน จากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมีการฟื้นฟูสมรรถภาพตนเองเพื่อช่วยให้ร่างกายมีการฟื้นตัว สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนและการกลับเป็นซ้ำของโรค หลายวิธีขึ้นอยู่กับระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (ADL) ของผู้ป่วย คือ 1) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่วนใหญ่ผู้ป่วยเป็นผู้ทำการฟื้นฟูด้วยตนเอง โดยการเดิน และการวิ่งเหยาะ ผู้ดูแลหลักจะคอยกระตุ้นให้ผู้ป่วยทำการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยตัวเอง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการติดตามเยี่ยมที่บ้าน เพื่อให้กำลังใจ ให้คำแนะนำในด้านการปฏิบัติตัว บุคลากรสุขภาพมีการเยี่ยมบ้านสนับสนุนด้านความรู้ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการกลับเป็นซ้ำของโรค 2) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้บางส่วน ผู้ป่วยฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการบริหารข้อ การเดิน การเดินจับราว และดึงรอก ผู้ดูแลหลักมีการฟื้นฟูผู้ป่วยด้วยวิธี การนวด การฝึกเดิน ฝึกทักษะการดูแลตนเองให้ผู้ป่วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านติดตามเยี่ยมบ้าน พูดคุยให้กำลังใจและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวและป้องกัน

ภาวะแทรกซ้อน บุคลากรสุขภาพติดตามเยี่ยมบ้าน เพื่อให้ความรู้ในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่ผู้ป่วย และผู้ดูแลหลัก สอนและสาธิตการออกกำลังกาย และ 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือนตนเองได้น้อยหรือไม่ได้เลย ผู้ป่วยจะต้องอาศัยผู้ดูแลหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพให้ทั้งหมดโดยวิธี การทำกายภาพ และการนวด แกนนำชุมชนมีการสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องวัสดุและอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพบุคลากรสุขภาพติดตามเยี่ยมบ้าน ให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติตัว สอนและสาธิตการออกกำลังกายแก่ผู้ดูแลหลัก เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญศรี สิริวรารมย์ (2550) ศึกษาสภาพการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน พบว่าผู้ป่วยมีวิธีในการดูแลตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถใน การทำกิจวัตรประจำวันหลายวิธีร่วมกัน คือ การบริหารข้อต่อ การเดิน การปั่นจักรยาน และเดินเหยียบกะลามะพร้าว เช่นเดียวกับผู้ดูแลที่ใช้วิธีการดูแลผู้ป่วยหลายวิธีร่วมกัน คือ การบริหารข้อต่อ ผีกการยืน/การเดิน ทำกายภาพบำบัด บิบนวด/นวดแผนไทย ประคบสมุนไพร แต่การศึกษาครั้งนี้มีความแตกต่างจากการศึกษาอื่น คือ พบว่าผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่มีระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่แตกต่างกันจะมีวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ต่างกันไป รวมถึงการศึกษานี้พบว่า นอกจากผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักแล้ว แกนนำชุมชน และบุคลากรสุขภาพ ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านอีกด้วย

5.2.2 ปัญหาหรืออุปสรรค และความต้องการในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาหรืออุปสรรคในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน มีทั้งด้านผู้ป่วยเอง คือ มีอาการอ่อนแรงแขนขา มีโรคประจำตัวที่ทำให้มีข้อจำกัดในการออกกำลังกาย ขาดทักษะในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านผู้ดูแลหลัก คือ ไม่มีเวลา มีภาระมากขึ้น ขาดทักษะและอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ และปัญหาสุขภาพของผู้ดูแลหลักเอง ด้านแกนนำชุมชน คือ การดูแลไม่ทั่วถึงในชุมชนขาดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านขาดทักษะในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน นโยบายด้านสาธารณสุขไม่เอื้อ และด้านบุคลากรสุขภาพ คือ บุคลากรสุขภาพมีน้อย มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก ไม่มีแนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านที่ชัดเจน ซึ่งพบว่าปัญหาหรืออุปสรรคดังกล่าวมีผลต่อกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญศรี สิริวรารมย์ (2550) ศึกษาสภาพการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผู้ป่วยและผู้ดูแลที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการฟื้นฟูสมรรถภาพพบว่ามีสาเหตุมาจากผู้ป่วยมีอาการเกร็ง ปวดไหล่ หรือเจ็บเมื่อกำกายภาพบำบัด ไม่มีกำลังใจ ท้อแท้ และผู้ดูแลมีภาระงานมากและอายุมากทำให้ไม่สามารถช่วยฟื้นฟูเต็มที่

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่า นอกจากด้านผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน ได้แก่ แกนนำชุมชน และบุคลากรสุขภาพ ก็เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านอีกด้วย ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ บุณทริก คำชาย. (2553) ศึกษาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน พบว่าปัญหาอุปสรรคในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านผู้ป่วย ผู้ป่วย 5 ราย ช่วยเหลือตัวเองได้บางส่วน ต้องมีผู้ดูแลช่วยเหลือทำกิจวัตรประจำวันในบางกิจกรรม การออกกำลังกายบริหารข้อต่อต่าง ๆ ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีอุปกรณ์ในการช่วยในการออกกำลังกาย และบริหารข้อต่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม ผู้ป่วย 1 ราย ช่วยเหลือตัวเองได้ ทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง แต่ยังมีซิกซายอ่อนแรง 2) ด้านผู้ดูแล พบว่า ผู้ดูแลมีภาระหน้าที่มากขึ้น มีภาระหน้าที่หลายอย่างจึงทำให้ผู้ป่วยได้รับการดูแล และฟื้นฟูสมรรถภาพไม่ต่อเนื่อง 3) ด้านชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนองค์กรในชุมชนไม่ทราบสถานการณ์การเจ็บป่วยด้วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมอง และไม่ได้รับ การประสานการดูแล/ช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 4) ด้านระบบบริการไม่มีแนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่ชัดเจน ไม่มีการติดตามเยี่ยมบ้านต่อเนื่อง ในการศึกษานี้พบว่า ปัญหาอุปสรรคด้านความรู้และทักษะในการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วย ผู้ดูแลหลักและแกนนำชุมชนมีผลโดยตรงต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านจากประเด็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านที่มีประสิทธิภาพนั้น การเตรียมความรู้ ทักษะทั้งผู้ป่วย ผู้ดูแลหลัก รวมถึงการพัฒนาความรู้ ทักษะของแกนนำชุมชนจะเป็นสิ่งที่สำคัญ

ในด้านความต้องการเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน พบว่าผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมีความต้องการ คือ อยากราย อยากรู้ ได้เหมือนเดิม อยากรู้ที่จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ให้มากที่สุด ต้องการกำลังใจ ต้องการความรู้ในการดูแลตนเอง และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้อง ต้องการการช่วยเหลือสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านผู้ดูแลหลัก ต้องการ ความรู้ กำลังใจจากครอบครัว การแบ่งเบาภาระการดูแลผู้ป่วย ต้องการให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนช่วยในการช่วยเหลือ สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน ด้านแกนนำชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาความรู้ และทักษะในการดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย ต้องการให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย ต้องการนโยบายที่เอื้อในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ด้านบุคลากรสุขภาพ ต้องการให้มีแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อ้อมใจ แก้วประหลาด (2551) การศึกษาการดูแลต่อเนื่องที่เน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองครั้งแรก ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ครั้งแรก คือ อยากรายและกลับมาใช้ชีวิตเหมือนเดิม ต้องการกำลังใจและความรู้ในการดูแลตนเอง ส่วนครอบครัว

หรือผู้ดูแลต้องการเรียนรู้ในการดูแลที่ทำได้จริง ลงมือปฏิบัติได้ ได้รับการเตรียมพร้อมก่อนกลับไปดูแล ครอบครัวช่วยเหลือกัน ผู้ป่วยต้องร่วมมือ ต้องปรับวิถีคิด และต้องการบริการพยาบาลที่บ้าน ซึ่งในการการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ป่วย ผู้ดูแลหลัก แกนนำชุมชน และบุคลากรสุขภาพ มีความต้องการที่ตรงกันว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านที่ยั่งยืนและต่อเนื่องนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในชุมชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านด้วย

5.2.3 การพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

พบว่ารูปแบบในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องที่บ้าน และ 2) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

1) แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องที่บ้าน จากการศึกษาพบว่าแนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องที่บ้านนั้น บุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้านมีการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยโดยการติดตามเยี่ยมที่หอผู้ป่วยใน ก่อนผู้ป่วยกลับบ้าน และร่วมกับพยาบาลประจำหอผู้ป่วย ผู้ป่วย และผู้ดูแลหลักในการประเมินปัญหาสุขภาพและความพร้อมของผู้ป่วย ความพร้อมของครอบครัว/ผู้ดูแลหลัก ดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ป่วย และผู้ดูแลหลัก เกี่ยวกับโรค การรักษา การใช้ยา การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนรวมทั้งประเมินผล ความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และความพร้อมของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก รวมถึงแนะนำการแพทย์ทางเลือกและแหล่งประโยชน์ในชุมชน และประสานงานการช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จาริก ธารีรัตน์ (2545) ผลของการวางแผนจำหน่ายต่อความสามารถของผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองพบว่ากลุ่มผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ได้รับการวางแผนการจำหน่าย มีความสามารถสูงกว่าก่อนได้รับการวางแผนจำหน่าย และมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการวางแผนจำหน่าย ส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และการศึกษาของ กฤษณา พิรเวช (2553) พบว่าหลักการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจะต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมแบบสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งทีมต้องมีความเข้าใจและร่วมมือ เพื่อให้มีการฟื้นฟูและบรรลุมิติประสงค์ตามที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังต้องอธิบายให้ผู้ป่วยและญาติเข้าใจวัตถุประสงค์และโปรแกรมการฟื้นฟูเพื่อจะได้ร่วมมือกันให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย

ซึ่งแนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องที่บ้านจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นอกจากมีการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยจากทีมสหสาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ เภสัชกร นักกายภาพ โภชนาการ และพยาบาลประจำหอผู้ป่วยแล้ว บุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้าน

ยังมีส่วนร่วมในการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ป่วย และผู้ดูแลหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องที่บ้านอีกด้วย รวมทั้งแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้กระบวนการเยี่ยมบ้านเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านมีความต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่ผู้ป่วยยังรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ทำให้มั่นใจว่าผู้ป่วยและผู้ดูแลหลักทุกรายได้รับการวางแผนการจำหน่ายเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ต่อเนื่องที่บ้าน ช่วยให้เกิดกระบวนการเยี่ยมบ้านและการประเมินผลมีความสะดวกในการปฏิบัติเนื่องจากบุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้านได้มีการประเมินผู้ป่วยต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ทำให้สามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพและความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วยเมื่อมีการติดตามเยี่ยมที่บ้าน

2) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้จากการพัฒนาเกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา เกิดความตระหนักต่อปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ในการวางแผน กำหนดเป้าหมายการดำเนินการในการพัฒนา โดยมีภาระหน้าที่รับผิดชอบและวิธีการปฏิบัติตามบทบาท มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการสะท้อนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ อลิศรา ชูชาติ และคณะ (2538) ที่แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของแกนนำ หรือกลุ่มเป้าหมายในชุมชนในโครงการเกี่ยวกับสุขภาพต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มขีดขั้นความสำเร็จของโครงการ ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนก่อให้เกิดการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้โครงการสุขภาพในระดับชุมชนได้ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานควรจะเป็นความร่วมมือระหว่างทีมสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุข และสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะในสองกลุ่มหลังควรจะมีส่วนร่วมเป็นผู้กระทำ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเองของแต่ละชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่า แนวทางที่ร่วมกันพัฒนาประกอบด้วย 3 แนวทางโดยแยกตามระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (ADL) ของผู้ป่วย ได้แก่ 1) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ทั้งหมด 2) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้บางส่วน และ 3) แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยหรือไม่ได้เลย แนวทางดังกล่าวช่วยให้พยาบาลเยี่ยมบ้านสามารถปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านอย่างเหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละรายตามภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ส่งผลให้พยาบาลเยี่ยมบ้านสามารถให้บริการเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านที่มีประสิทธิภาพผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมตามปัญหาภาวะสุขภาพ

การเยี่ยมบ้านในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นกิจกรรมบริการสุขภาพที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ต่อเนื่อง ดังนั้นพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

ควรจัดบริการสุขภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านภายใต้สถานการณ์สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของครอบครัวและชุมชน โดยครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านที่จัดโดยทีมบุคลากรสุขภาพ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้านที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเองได้มากที่สุดเต็มศักยภาพ ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนหรือการกลับเป็นซ้ำของโรค ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุนทริก คำชาย. (2553) ศึกษาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าการพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมองได้วางแผนร่วมกับผู้ดูแล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และพัฒนาบริการสุขภาพโดย 1) กำหนดแนวทางการเยี่ยมบ้าน และติดตามเยี่ยมบ้านอย่างต่อเนื่องเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก 6 ราย โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ได้รับการฝึกทักษะการเยี่ยมบ้าน 2) ให้ความรู้และฝึกทักษะการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกแก่ผู้ดูแลและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ3) ประสานงานความร่วมมือกับองค์กรในชุมชน และวางแผนร่วมกันช่วยเหลือผู้ป่วยแต่ละราย ประเมินผลภาพรวม พบว่า ผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน ผู้ดูแลมีความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ มีการช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย อาสาสมัครสาธารณสุข องค์กรชุมชนเกิดความพึงพอใจได้มีส่วนร่วมดำเนินงานและให้การสนับสนุนงบประมาณด้านกายอุปกรณ์แก่ผู้ป่วย เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีแนวทางในการเยี่ยมบ้านที่ทำให้ผู้ป่วยมีการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ต่อเนื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) บุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้านควรนำรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ และติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพ เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเผยแพร่รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพที่พัฒนาขึ้นสู่หมู่อื่น ๆ ในพื้นที่ต่อไป

2) จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านไม่ต่อเนื่องเกิดจาก บุคลากรสุขภาพแผนกเยี่ยมบ้านมีน้อย ภาระงานมาก มีเวลาน้อยในการออกติดตามเยี่ยมบ้าน ดังนั้นเพื่อให้ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมีการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง บุคลากรสุขภาพควรเน้นในเรื่องการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ดูแลหลัก ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อให้ผู้ป่วยฟื้นตัวได้เร็ว

ผู้ดูแลหลัก หรือครอบครัวควรมีความรู้และทักษะในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยที่บ้านตั้งแต่ผู้ป่วยพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลโดยมีบุคลากรสุขภาพเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ

3) โรงพยาบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล เป็นระยะ ๆ เพื่อให้การพัฒนา รูปแบบประสบความสำเร็จ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านเวลาจึงควรศึกษาผลการใช้รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพของผู้ป่วยที่เปลี่ยนแปลงไป ทุก 3 เดือน หรือ 6 เดือน

2) ควรมีวิจัยประเมินผลการใช้รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่จำหน่ายออกจากโรงพยาบาลจนถึง 1 ปี เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

3) ควรนำรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่พัฒนาขึ้น ไปปรับใช้ในชุมชนอื่น ๆ และประเมินผลการนำไปใช้